

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK ETA MINIMOAK

LEHEN HEZKUNTZAKO LAUGARREN MAILA

ISEI·IVEI

IRAKAS-SISTEMA EBALUATU
ETA IKERTZEKO ERAKUNDEA
INSTITUTO VASCO DE EVALUACIÓN
E INVESTIGACIÓN EDUCATIVA

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA SAILA

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN

ZIENTZIARAKO KONPETENTZIA LEHEN HEZKUNTZAKO LAUGARREN MAILA

DIMENTSIOAK

1. DIMENTSIOA. EZAGUTZA ZIENTIFIKOAREN ULERMENA

Zientzien oinarrizko kontzeptuak mundu naturaleko sistemekin eta prozesuekin lotzea, legetan, erduetan eta teoretan gauzatuz, eta interpretazio zientifikoa zientifikoak ez diren beste errealitate batzuetatik bereiztea, zientziak enpirikoki egiaztagarriak diren iragarpenak egiten dituela aitortuz, produktuak eta zientziaren izaera ulertzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

1.1. Zientziaren oinarrizko kontzeptuak (izaki bizidunak. giza gorputza, materia eta energia) mundu naturaleko sistemekin eta prozesuekin erlazionatzea, erduetan gauzatuz, hor hartzen baitute zentzua.

- Ingurune naturaleko elementu nagusiak identifikatzen ditu, ezaugarri garrantzitsuenak, antolaketa eta elkarreraginak aztertuz.
- Kontzeptu orokorren interpretatzen ditu adibide zehatzak erabiliz.
- Kontzeptu zientifikoak sistema materialen propietateekin eta jokabideekin erlazionatzen ditu.
- Kontzeptuen arteko antzekotasunak eta aldeak identifikatzen eta deskribatzen ditu.
- Materiaren aniztasuna eta aldaketak sailkatu eta ordenatzen ditu, bereizgarrietatik eta propietateetatik abiatuta.

3. MULTZOA IZAKI BIZIDUNAK + 2. MULTZOA GIZAKIA ETA OSASUNA (Gizakiaren multzoa izaki bizidunen ezaugarriekin batera landu daiteke, konparaketak egin eta

- Fenomenoak eta arazoak bereizten ditu modu azalean (*fenomenoak*: haizea, euria, ugalketa; *arazoak*: lurrikarak, lubiziak, uholdeak, pandemia).
- Izaki bizidunaren erdua ulertzen du: izaki bizidun guztiek (baita gizakiek ere) a) materia eta energia trukutzen dituzte ingurunearekin, mantengaiak lortzeko, gorputz osoan banatzeko eta bizitzeko erabiltzeko.
- ugaltzen direnean, beste izaki bizidun batzuetatik ateratzen dira, arbasoen ezaugarri berberekin; eta c) kanpoko estimuluak hartu eta erantzunak egiten dituztenean.
- Izaki bizidunak eta ez-bizidunak bereiztu eta sailkatu egiten ditu irizpide zientifikoei jarraituz (bizi funtzioen oinarri sinpleak erabiliz adibidez).
- Izaki bizidunak eta ez-bizidunak deskribatzea irizpide zientifikoei jarraituz.
- Giza gorputzaren atalak zuzenean behatu, adierazi eta deskribatu egiten ditu, eta haien funtzioa eta pertsonen arteko aldeak eta antzekotasunak azaltzen ditu.

- Euskarriren batean azaltzen ditu zentzumenen organoak eta funtzioak eta higiene- ohitura egokiak.
- Ahoz adierazten ditu arnasketa- eta digestio-prozesuak.
- Gorputzean gertatzen diren aldaketez ohartu eta ahoz adierazten ditu.
- Badaki Euskal Herrian ohikoak diren habitatetako (basoa, ibaia, parkea, urmaela...) animalien eta landareen ezaugarriak.

2. MULTZOA GIZAKIA ETA OSASUNA

- Elikadura osasuntsua/ez osasuntsua, elikadura orekatua/ez orekatua bereizten ditu.
- Elikadura osasuntsua eta orekatua identifikatu, aukeratu egiten du egoera hurbil batean.

4. MULTZOA MATERIA ETA ENERGIA

- Badaki zer propietate dituzten maiz erabiltzen ditugun materialek eta substantziek; esate baterako, kolorea, usaina, testura, pisua/masa, gogortasuna, beste elementu batzuekin konbinatzeko ahalmena, disolbagarritasuna, eta eroankortasun termikoa.
- Energia-iturri ohikoenak bereizten ditu (haizea, Eguzkia, erregaiak...) eta badaki nola erabiltzen den energia gure bizitzan.
- Materialak deskribatzen ditu, neur daitezkeen propietate materialetatik abiatuta (masa, bolumena, tenperatura).
- Diferentziak ezagutzen ditu solidoen, likidoen eta gasen propietateei dagokienez (formaren kontserbazioa, arintasuna, ulergarritasuna).
- Material homogeenaren (azukrea edo gatza duen uraren disoluzioa, adibidez) eta heterogeenaren (paella arrosa, adibidez) arteko aldea.
- Imajinatzen da materialak "zati" askok osatzen dituztela, oso txikiak direla eta gehiago edo gutxiago lotuta egon daitezkeela (burdina, bat indartsua da, asko kostatzen delako apurtzea; uretan, berriz, ez hainbeste, "Hautsi" egin daitezkeelako edo tantatan banandu daitezkeelako).

1.2. Zientzien datu, gertaera eta prozedura garrantzitsuak ezagutu eta deskribatzea, azalpen zientifikoetan eta problemen ebazpenean aplikatuz.

- a) Prozesu baten faseak kronologikoki ordenatzen ditu; esate baterako izaki bizidun baten hezte prozesuak (intsektua landare -loreduna gizakia); energia sortzen denetik etxera ailegatu arte.
- b) Gertaera, datu eta prozedura zientifiko adierazgarrienak identifikatu eta deskribatzen ditu (1.1.ean aipatutako edukien inguruan).
- c) Termino zientifikoak (gogorra, biguna, forma, bolumena, nutrizioa, erlazioa,...) sinboloak (T, p, t), magnitudeen unitateak (°C; kg...), eskalak ezagutu eta erabiltzen ditu (makro- bai begi hutsez-; mikro-ez begi hutsez-).

2. DIMENTSIONA: ERREALITATE NATURALAREN AZALPENA (1. Dimentsioan aipatutako ezagupenekin erlazioa dutenak.)

Sistema eta fenomeno naturalak deskribatu, azaldu eta aurreikustea, eta aplikazio zientifiko-teknologiko garrantzitsuenak aztertzea ezagutza zientifikoa modu koherentean, egokian eta zuzenean erabiliz testuinguru pertsonal eta sozial garrantzitsuetan errealitatea ebidentzia zientifikotik ulertzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

2.1. Iturri desberdinetan zientziarekin erlazionatutako gaiei buruz informazio garrantzitsua kokatzea eta aukeratzea, kritikoki baloratuz.

- a) Proposatutako lanera egokitutako informazio-iturriak identifikatzen ditu.
- b) Informazioa biltzeko tresnen erabilgarritasuna, aplikazioak eta teknikak ezagutzen ditu.
- c) Iturri desberdinetako informazioa (analogikoak edo digitalak) identifikatu eta kokatzen du, ikerketa zientifikoko jarduera edo lan batean proposatutako helburuarekin bat etorritik.
- d) Datuak modu ordenatuan aukeratzen ditu, baita modu esperimentalean lotutakoak eta planteatzen diren egoeren inguruko hainbat informazio ere.
- e) Aukeratutako informazioa alderatu, kontrastatu, ordenatu, sailkatu, biltegitatu eta berreskuratzen du.
 - Taldean, Euskal Herriko ekosistema bati buruzko landa-lan bat egiten du, haren ezaugarri eta osagai nagusiak adierazten ditu, eta ekosistemako elementuren batean izandako aldaketek zer ondorio dituzten aurreikusten du.
 - Inguruneke natura-baliabideei eta haien erabilerari buruzko txostenak egiten ditu.

2.2. Sistema eta fenomeno naturalak deskribatu, azaldu eta aurreikustea, ezagutza zientifikoa modu koherentean, egokian eta zuzenean erabiliz testuinguru pertsonal eta sozial garrantzitsuetan.

- a) Zenbait objektu material eta fenomeno natural deskribatzen ditu.
- b) Prozesuak azaltzen ditu, dagoeneko ezagutzen diren edo erraz ezagut daitezkeen gertaerak interpretatuz, testuinguru orokorrean kokatuz.
 - Izaki bizidunekin lotutako esperientziaren edo prozesuren bat ahoz adierazten du.
- c) Sistema baten jokabidea iragartzen du, eredu batetik abiatuta, eta gerta daitezkeen aldaketak aztertzen ditu (e.a. ekosistema batean espezie inbaditzailea sartuz gero - plumeroak, erreketako karramarroa-; tenperaturaren aldaketak materialen izan dezakeen eragina; ...).
- d) Fenomeno natural baten arrazoiak eta ondorioak zerrendatu eta azaltzen ditu, eta modu arrazoituan lortzen ditu ondorioak, eredu batetik abiatuta.

2.3. Informazio-, azalpen- eta argudio-mezuak eta testuak egitea, ikusitako objektuak eta fenomenoak deskribatuz, ezagutza zientifikoak gertaeren interpretaziora aplikatuz edo hipotesi, eredu edo teoria jakin bat justifikatuz.

- a) Esperientzia jakin batean jarraitu dituen pausoak deskribatu ditu.
- b) Azalpen-testu jarraituak egiten ditu, ezagutza zientifikoak ekintzen interpretaziora aplikatuz.
- c) Informazioa tauletan, fitxetan, grafikoetan, eskemetan, egiten du, modu argi eta ordenatuan.
- d) Hizkuntza zientifikoaren forma egokiak erabiltzen ditu ekoizpenetan (beti ere minimoak oinarritzat harturik).

3. DIMENTSIOA: PROBLEMEN IKERKETA (Seguraski hauxe da dimentsiorik zailena aurrera eramateko) Astirik egonez gero, egun batzuetako ikerketa txikiak planteatu daitezke (haziaren hazkundera baldintza ezberdinetan adibidez (<https://es.slideshare.net/mines.gb/presentacin-experimento-plantas>): egoera normalean, ilunetan, ur barik, ur askorekin). Helburua aldagaien kontrola eta prozesuaren faseak begiratzea eta identifikatzea izango litzateke.

Izaera zientifikoko problemak identifikatzea eta dokumentazio-ikerketa txikiak eta ikerketa esperimentalak egitea egoera problematikoen tratamenduan, jardura zientifikoaren berezko gaitasunak eta jokabideak modu egokian baloratuz, erabiliz eta erakutsiz, aipatutako egoera problematikoko horiek ebazteko eta erabaki arduratsuak hartzeko aurretiazko pauso gisa ebidentziak lortzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

3.1. Ikerketa dokumental eta esperimental txikiak egitea egoera problematikoen ebazpenean, jardura zientifikoaren gaitasunak modu egokian erabiliz.

- a) Teknologia berriak erabiltzen ditu informazio-iturrien bilaketan eta datu esperimentalen bilketan.
- b) Segurtasun-arauak identifikatzen ditu behaketa-tresnak eta laneko materialak erabiltzean arriskuak saihesteko.
- c) Beharrezko baliabideak behar bezala aukeratzen ditu.
- d) Hipotesi errazak jartzen ditu mahai gainean, behaketetatik eta informazio-bilketatik abiatuta.
- e) Diseinu esperimental edo ekintza-plana egiten du.
- f) Ikerketaren plangintzan ezarritako probak eta zereginak gauzatzen ditu.
- g) Datuak hartu eta ondorioak ateratzen ditu.

- Zuzenean eta zeharka behatzen eta erregistratzen ditu, zorroztasunez eta tresna egokiak erabiliz (lupa, landa-laneko koadernoak, kamera digitala, mikroskopioa eta abar) inguruneko animaliak eta landareak.
- h) Bere lanaren emaitza hasierako helburuarekin edo hasierako hipotesiarekin kontrastatzen du.
- i) Ikerketaren emaitzak jakinarazten ditu eta txostenak egiten ditu, zenbait bitarteko eta euskarri analogiko eta/edo digital idatziak edo ahozkoak erabiliz.

3.2. Zenbait esperientzia eta laborategiko praktika burutu metodo zientifikora hurbilketarako.

- Banakako lanean ahalegina egiten du eta autonomiaz jarduten du, lanean arduraz eta modu aktiboan jardunez.
- Esperimentuetako datuak bildu, antolatu eta interpretatzen ditu, zenbait baliabide erabiliz (euskarri digital zein analogikoak): taulak, grafikoak, kontzeptuzko mapak eta abar.
- Laborategiko oinarrizko materialaren zerrenda egiten du eta zertarako erabil daitezkeen adierazten.
- Zenbait prozedura erabiltzen ditu gorputz baten masa eta bolumena neurtzeko.
- Esperimentuan emaitzak jakinarazten ditu.

4. DIMENTSIOA: ERABAKIAK HARTZEA, EZAGUTZA ZIENTIFIKOAK ERABILIZ

Mundu naturalari eta giza jarduerak bertan sortzen dituen aldaketei buruzko erabakiak modu arduratsuan, autonomoan eta kritikoan hartzea, ezagutza zientifikoak bizitzako arlo eta egoera guztietan behar bezala erabiliz, bizitza pertsonala eta soziala hobetzeko eta ingurua mantentzeko eta hobetzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

4.1. Garapen iraunkorra sustatzen duten proposamenak modu autonomoan eta kritikoan egitea giza jarduerak ingurune naturalean sortzen dituen aldaketen aurrean, ezagutza zientifikoak modu egokian erabiliz, kausak aztertuz eta ondorioak balioetsiz.

- a) Modu kritikoan balioesten ditu giza jarduerak ingurumenean eragiten dituzten ondorioak eta horrek ingurumenean eragiten dituen aldaketen gaineko gogoeta egiten du.
 - Gertuko inguruan gizakiak ingurumenean eragindako inpakturen bat deskribatzen du eta alternatibak proposatze ditu.
- b) Gizakiek baliabide naturalei emandako erabilera adibideekin adierazten du, baliabideek eta horien eskasiak pertsonen bizitzarako duten garrantziaz jabetzen da. Hori zaintzen laguntzen du, beharrezkoa ez den kontsumoa saihestuz.

- c) Ingurumenaren degradazio-arazoa ulertzen du eta mantentzen eta berreskuratzen lagunduko duten ekintzak proposatzen ditu.
 - Badaki energiak arduraz erabili behar direla.
 - Gelan, ikastetxean, etxean energia aurrezteko neurriak proposatzen ditu.
 - Natura-baliabideak tokian-tokian kontserbatzeko ideiak eta proposamenak eztabaidatzen eta adierazten ditu.
 - Materialen erabilera murrizteko, materialak berrerabiltzeko eta birziklatzeko ekintzak egiten ditu.
- d) Oreka ekologikoa eta ondare naturala mantentzea defendatzearen eta berreskuratzearen aldeko proiektuak eta jarrerak identifikatzen ditu.
- e) Energia berriztagarrien iturrien abantailak ezaugarritzen ditu berriztagarriak ez direnen aurrean.

4.2. Jokabideak erakutsi eta osasun-ohiturak, zaintza pertsonala eta bizitza-estilo osasungarriak garatzea, banaka eta taldeka arriskuak saihestuz eta alde indibidualak onartzuz eta errespetatuz.

- a) Elikadura osasungarriko ohiturak eta ohitura sozialak ezagutu eta balioesten ditu.
 - Badaki zein diren dieta orekatuarekin lotutako ohiturak eta jarraitu egiten ditu.
- b) Higienearekin, gorputzaren zaintzarekin, osasunaren zaintzarekin eta gaixotasunen eta istripuen prebentzioarekin zerikusia duten ohiturak identifikatzen ditu (egungo egoera erabiltzea gomendatzen da).
 - Badaki zein diren norberaren higienerako, zaintzarako eta atsedenerako oinarritzko ohiturak eta jarraitu egiten ditu.
 - Badaki zein diren gaixotasunen prebentzioarekin lotutako ohiturak eta jarraitu egiten ditu. (adibidez, pandemiaren kasuan).
 - Bere emozioak eta sentimenduak eta ikaskideenak eta helduenak nabaritzen ditu, eta gero eta hobeto kontrolatzen ditu.
 - Badaki zer gauza, material, substantzia eta espazio arriskutsu dauden etxean eta ikastetxean.
 - Irizpide egokiak erabiltzen ditu gorputzarekin eta osasunarekin lotutako erabakietan eta badaki zer ondorio dituzten.
 - Badaki zein garrantzitsua den osasun-egoera ona edukitzea, eta drogak eta substantziarik gabeko mendekotasunak txarrak direla, osasunerako eta pertsonaren garapen osorako.
- c) Hazkundearen eta sexu-bereizketaren eraginez gorputzean gertatzen diren eraldaketak ezagutzen ditu eta garapenari dagokionez pertsonengan gertatzen diren aldeak onartzen ditu, pertsona guztien berdintasuna balioetsiz.
 - Hazkundearen eta pertsonen arteko sexu-bereizketaren ondoriozko desberdintasunak onartu eta errespetatzen ditu.

MATEMATIKARAKO KOMPETENTZIA LEHEN HEZKUNTZAKO LAUGARREN MAILA

DIMENTSIOAK

1. DIMENTSIOA: KANTITATEA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

1.1. Eguneroko bizitzako zenbakizko testuak zenbaki arruntekin interpretatzea eta balioestea.

1. Zenbaki arruntak irakurtzen eta idazten ditu.
2. Zenbaki arruntak konparazioz eta zenbakizko zuzenean adieraziz ordenatzen ditu.
3. Zenbaki arruntak batuketatan konposatzen eta deskonposatzen ditu, zifra bakoitzaren posizio-balioa interpretatuz.
4. Zenbaki arruntak erabiltzen ditu benetako testuinguruetan.

1.2. Eragiketak eta buruzko kalkulu zehatzak egitea zenbaki arruntekin, zenbait prozedura eta buru-estrategia erabiliz.

1. Biderketa eragiketaren taulak menderatzen ditu.
2. Oinarrizko eragiketekin lotutako buruzko kalkuluko zenbait estrategia erabiltzen ditu: 2z, 5ez, 10ez, 100ez, 1.000z biderkatzea.

1.3. Eragiketak eta kalkulu zehatzak egitea zenbaki arruntekin, batuketa, kenketa, biderketa eta zatiketaren algoritmoak erabiliz, problemak ebazteko testuinguruetan eta eguneroko bizitzako egoeretan.

1. Zenbaki arrunten arteko batuketak, kenketak, biderketak eta zatiketak egiten ditu, algoritmo akademikoak erabiliz.
2. Zenbakizko segida batutzaileak egiten ditu.

1.4. Eguneroko bizitzako zenbakizko testuak interpretatzea, tresnekin neurtzea eta luzera-, pisu- edo masa-, edukiera-, diru- eta denbora-neurriunitate erabilienekin eragiketak egitea, benetako testuinguruetan eta problemak ebazteko testuinguruetan.

1. Neurriekin eta magnitudeekin lotutako eguneroko bizitzako zenbakizko testuak interpretatzen ditu.

2. Tresnekin neurtzen du, estrategia eta unitate konbentzionalak eta ez-konbentzionalak erabiliz.
3. Sistema Metriko Hamartarreko oinarritzko unitateak identifikatzen ditu (luzera, edukiera eta masa).
4. Erloju analogikoetan eta digitaletan orduak irakurtzen ditu.
5. Modu sinplean adierazitako luzera-, edukiera- eta masaren -neurrien arteko batuketak eta kenketak egiten ditu.
6. Europar Batasuneko txanpon eta billeteak erabiltzen ditu, problemak ebazteko testuinguruetan.
7. Problema ebazten ditu neurri-unitate ohikoenak erabiliz.

2. DIMENTSIOA: ESPAZIOA ETA FORMA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

2.1. Espazioko orientazioarekin lotutako eguneroko bizitzako egoerak deskribatzea eta ulertzea, geometriako oinarritzko nozioak erabiliz: kokapena eta higidura.

1. Kokapenak eta higidurak distantzien eta biraketen bidez deskribatzen ditu.
2. Eguneroko bizitzako egoerak, mezuak eta gertaerak interpretatzen eta deskribatzen ditu, geometriako lexiko egokia erabiliz: norabide bat adierazten du, ibilbide bat azaltzen du, espazioan orientatzen da.

2.2. Irudi lauen (triangeluak, laukiak eta zirkuluak) elementuak bereiztea, erreproduzitzea eta deskribatzea.

1. Gorputz geometrikoak eta irudi lauak bereizten ditu eguneroko bizitzako forma, objektu eta espazioetan.
2. Poligonoen oinarritzko elementuak bereizten eta identifikatzen ditu: aldeak, angeluak eta erpinak
3. Poligonoak identifikatzen eta izendatzen ditu, alde kopuruaren arabera.
4. Irudien ezaugarrien deskribapena abiapuntu hartuta, irudiak berregiten ditu.

HIZKUNTZA KOMUNIKAZIORAKO ETA LITERATURARAKO KONPETENTZIA LEHEN HEZKUNTZAKO LAUGARREN MAILA (EUSKARA, GAZTELANIA, INGELESA)

EUSKARA ETA LITERATURA ETA GAZTELANIA ETA LITERATURA

DIMENTSIOAK

1. DIMENTSIONA: ENTZUMENA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

Pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzaren erabilera eremuei, berezko izan eta hainbat euskarri eta generotan erabili ohi diren ahozko testuen esanahi orokorra ezagutzea, bai eta ideia nagusiak ere.

Ahozko ulermenaren ebaluazioan, testuak funtsezkoak dira. Testu horiek antolatzen dira erabilera-eremuen, testu-moten eta testu-generoen arabera.

Aukeratzen ditugun testu motak:

- Deskribapena (iragarkiak, deskribapenak...)
- Narrazioa (kontakizunak, albisteak ...)
- Azalpena (esplikazioak, oharra...)
- Argumdio-testua (iragarkiak, ahozko eztabaidak ...)
- Instrukzioa (errezetak, jarraibideak ...)
- Transakzioa (mezuak, parte hartzeko programak...)

Erabilera-eremua	Generoak (testuak)
Pertsonen arteko harremanak	Elkarrizketak, jarraibideak, esperientzien kontakizunak, mezu laburrak, arauak...
Komunikabideak	Berriak, elkarrizketak, oharpenak, iragarkiak...
Akademikoa	Deskripzioak (pertsonek, objektuak, animaliak...), jarraibideak (tresna batek nola funtzionatzen duen), dokumentalak, definizioak, azalpenak...
Literatura	Kantak, olerkiak, kontakizunak, ipuinak...

1.1. Zentzu orokorra ulertzea

Pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzaren erabilera eremuei, berezko izan eta hainbat euskarri eta generotan erabili ohi diren ahozko testuen esanahi orokorra ezagutzea, bai eta ideia nagusiak ere.

1. Testuko zenbait ideia hartzen ditu, gaia zehaztu gabe.
2. Zentzu orokorra ulertzen du ohiko testuetan.
3. Testuaren ideia nagusiak identifikatzen ditu era nabarian agertzen direnean.

1.2. Informazio zehatza aukeratzea

Pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzatik datozen ohiko erabilerako ahozko testuetan, informazio zehatza aukeratzea.

1. Eskatutako informazio zehatz gehiena topatzen du.
2. Jasotako informazioa erabiltzen du ohiko jarduera bat betetzeko.

1.3. Xedea eta komunikazio egoeraren elementuak antzematea

Pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzatik datozen ohiko erabilerako ahozko testuen komunikazio egoeraren elementuak eta asmoa antzematea.

1. Ohiko testu gehienetan, igorlea antzematen du.
2. Ohiko testu gehienetan, hartzailea antzematen du.
3. Ohiko ahozko testuen genero gehienak identifikatzen du.
4. Ohiko testuen xedea identifikatzen du, esplizituki adierazten denean.

1.4. Edukia interpretatzea

Pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzatik datozen ohiko erabilerako ahozko testuen edukia interpretatzea.

1. Testuinguruaren laguntzaz, ohiko testuen edukiaz oinarrizko inferentziak egiten ditu.
2. Ageriko diskriminazio-adierazpenak antzematen ditu.
3. Testuko elementu ez-linguistiko eta linguistikoaren esanahia erlazionatzen du.

1.5. Hizkuntzaren erabilera ezagupenak erabiltzea.

Ahozko testuen ulermen-arazoak konpontzeko hizkuntzaren erabilera-ezagupenak erabiltzea.

1. Hizkuntza-ezagutzak erabiltzen ditu ahozko testu gehienek ulermenean.
2. Testuan erabilitako oinarritzko hiztegia ulertzen du.

2. DIMENTSIOA: IRAKURMENA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

Hurrengo irizpideak, hainbat euskarritan eta generotan ikaslearen esperientziatik hurbil, pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzaren erabilera eremuei berezko dagozkien idatzizko testuen ulermenerako erabiliko dira.

Idatzizko ulermenaren ebaluazioan, testuak funtsezkoak dira. Testu horiek antolatzen dira erabilera-eremuen, testu-moten eta testu-generoen arabera.

Hautatzen ditugun testu motak honako hauek dira:

- Deskribapena (liburuxkak, ordutegiak, deskribapenak ...)
- Narrazioa (kontakizunak, albisteak ...)
- Azalpena (grafikoak, azalpen-testuak ...)
- Argudio-testua (zuzendariari gutunak, iragarkiak ...)
- Instrukzioa (errezetak, jarraibideak ...)
- Transakzioa (gutunak, foroak ...)

Erabilera-eremua	Generoa (testuak)
Pertsonen arteko harremanak	Gutunak, jarraibideak, gonbidapenak, oharpenak, oharrek, ordutegiak, errezetak, menuak, elkarrizketak...
Komunikabideak	Liburuxkak, publizitatea, berriak, elkarrizketak, eguraldiari buruzko informazioa, horma-irudiak, tiketak, ekintza programak, katalogoak, informazio artikulua...
Akademikoa	Deskripzioak (pertsonak, objektuak, animaliak...), jarraibideak (tresna batek nola funtzionatzen duen), informazio-liburuxkak (lehen laguntzak, turismo-gidak...), definizioak, laburpenak, grafikoak, eskemak, testuliburuak, biografiak, entziklopediak, hiztegiak.....
Literatura	Kantak, olerkiak, kontakizun laburrak, ipuinak, alegiak, komikiak...

2.1. Zentzu orokorra ulertzea

Pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzaren erabilera eremuei, berezko izan eta hainbat euskarri eta generotan erabili ohi diren idatzizko testuen esanahi orokorra ezagutzeko, bai eta ideia nagusiak ere.

1. Testuaren gaia ulertzen du nabaria denean.
2. Zentzu orokorra ulertzen du ohiko testuetan.
3. Testuaren zenbait ideia antzematen ditu, ideia nagusiak identifikatu gabe.
4. Elementu grafikoaren eta ikonikoaren esanahia erabiltzen du idatzizko testuak ulertzeko.

2.2. Informazio zehatza aukeratzea

Erabili ohi diren eta pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzaren erabilera eremuei berezko dagozkien idatzizko testuetan, informazio egokia aukeratzea.

1. Eskatutako informazio zehatz gehiena topatzen du.
2. Jasotako informazio gehiena erabiltzen du proposatutako helburua betetzeko.

2.3. Xedea eta komunikazio-egoeraren elementuak antzematea

Idatzizko testuen xedea eta komunikazio-egoeraren elementuak antzematea osagai linguistiko (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoak (irudiak, ikonoak...) kontuan hartuz.

1. Ohiko testu gehienetan, igorlea antzematen du.
2. Ohiko testu gehienetan, hartzailea antzematen du.
3. Idatzizko testuen genero bat edo beste identifikatzen du.
4. Ohiko testuen xedea identifikatzen du, esplizituki adierazten denean.

2.4. Edukia interpretatzea

Erabili ohi diren eta pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzaren erabilera eremuei berezko dagozkien idatzizko testuen, edukia interpretatzen du.

1. Testuinguruaren laguntzaz, ohiko testuen edukiaz oinarritako inferentziak egiten ditu.
2. Zenbait diskriminazio-adierazpenak antzematen ditu.
3. Testuko elementu ez-linguistiko eta linguistikoaren esanahia erlazionatzen du.

4. Informazioaren bat interpretatzen du ohiko testuetan norberaren ezagutzetatik abiatuta.

2.5. Hizkuntzaren erabileraren ezagupenak erabiltzea

Hizkuntzaren erabilerari buruzko ezagutzak erabiltzea idatzizko testuetan ulermen-arazoak konpontzeko.

1. Hizkuntza-ezagutzak aplikatzen ditu idatzizko testu gehienek ulermenean.
2. Testuan erabiltzeko oinarriko hiztegia ulertzen du.

3.DIMENTSIOA: IDAZMENA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

Hurrengo irizpideak ikasleen esperientziatik hurbil dauden gaietarako buruzko idatzizko testuetan aplikatuko dira.

Erabilera-eremua	Generoak (testuak)
Pertsonen arteko harremanak	Gutunak, egunerokoa, gonbidapenak, oharpenak, oharrik, errezetak, elkarrizketak...
Komunikabideak	Publizitatea, elkarrizketak, eguraldiari buruzko informazioa, informazio artikulak, berriak...
Akademikoa	Deskripzioak (pertsonek, objektuak, animaliak...), oinarriko jarraibideak, azalpenak, biografiak...
Literatura	Olerkiak, kontakizun laburrak, ipuinak...

3.1. Komunikazio-egoeraren ezaugarriak kontuan izatea

Pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzaren erabilera eremuei berezko izan eta hainbat euskarri eta generotan, komunikazio-egoera kontuan izanik, erabili ohi diren idatzizko testu errazak sortzea.

1. Komunikazio-egoeraren funtsezko elementuak egokitzen ditu.
2. Ohiko testu-genero batzuen ezaugarriak errespetatzen ditu.

3.2. Testu idatziak sortzea

Ohiko generotan eta komunikazio-egoera kontutan izanik, pertsonen arteko harremanen, komunikabideen, haur-literaturaren, literatura klasikoaren eta gaur egungo literaturaren eta ikaskuntzaren erabilera eremuei berezko dagozkien idatzizko testu errazak sortzea.

1. Gaia behar bezainbeste garatzen du.
2. Informazioa modu koherentean aurkezten du.
3. Funtzezko lokailuak erabiltzen ditu.
4. Gaiarekin lotutako hiztegia erabiltzen du.
5. Oinarrizko arau morfosintaktikoak eta ortografikoak errespetatzen ditu.

LEHENENGO ATZERRIKO HIZKUNTZA: INGELESA

Konpetentziaren ebaluazioan testuak funtsezkoak da. Ahozko eta idatzizko testu horiek erabilera-esparruen, testu-moten eta testu-generoen inguruan antolatzen dira.

Erabilera-eremuak

- Pertsonen arteko harremanak
- Komunikabideak
- Akademikoa
- Literatura

Testu-motak

1. Deskribapena (ordutegiak, liburuxkak, mapak, deskribapenak...)
2. Narrazioa (kontakizunak, albisteak, eleberri zatiak...)
3. Azalpena (esplikazioak, oharrek, aurkezpenak, azalpen-testuak...)
4. Argudio-testua (iragarkiak, debateak, zinema-kritikak...)
5. Instrukzioa (arauak, errezetak, jarraibideak...)
6. Transakzioa (mezuak, parte hartzeko programak, iritziak, gutunak, foroak...)

Generoak: dimentsio bakoitzean zehaztuko dira.

1. DIMENTSIOA. ENTZUMENA

EBALUAZIO IRIZPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

Hurrengo irizpideak sarritan erabiltzen diren gaiet buruzko ahozko testu laburretan aplikatuko dira. Egitura errazak eta oso maiz erabiltzen den hiztegia duten testuak izango dira, argi eta astiro artikulatuak.

Esparrua	Testuak
Pertsona arteko harremanak	Elkarrizketak, jarraibideak, esperientzien kontakizunak, mezu laburrak, arauak,...
Komunikabideak	Berriak, elkarrizketak, oharpenak, iragarkiak,...
Akademikoa	Deskribapenak (pertsonek, objektuek, animaliek...), jarraibideak, dokumentalak, aurkezpenak, azalpenak,...
Literatura	Kantak, olerkiak, kontakizunak, antzezpenak, ipuinak,...

1.1. Zentzu orokorra ulertzea

Ahozko testuetan zentzu orokorra ulertzea, komunikazio egoeran agertzen diren elementu linguistikoen (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoen laguntzaz.

1. Testuaren gaia antzematen du nabaria denean.
2. Testuaren ideia nagusia identifikatzen du era nabarian agertzen denean.
3. Testuaren sekuentzia partzialki antzematen du oso argia eta laburra baldin bada.

1.2. Informazio zehatza aukeratzea

Ahozko testuetan berriazko informazioa ulertzea, komunikazio egoeran agertzen diren elementu linguistikoen (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoen laguntzaz.

1. Testuko informazio errazen bat antzematen du.
2. Oso sarritan erabiltzen diren hitz batzuk antzematen ditu.

1.3. Xedea eta komunikazio-egoeraren elementuak antzematea

Ahozko testuetan komunikazio egoeraren elementuak antzematea komunikazio egoeran agertzen diren osagai linguistikoen (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoen laguntzaz.

1. Landutako ahozko genero gehienak bereizten ditu.
2. Erabilitako euskarri gehienak bereizten ditu.
3. Oso egoera ohikoetan, testuaren igorlea antzematen du.

1.4. Edukia interpretatzea

Ahozko testuen edukia aurretiazko ezagupenetan oinarriturik interpretatzea, komunikazio egoeran agertzen diren elementu linguistikoen (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoen laguntzaz.

1. Testuinguruaren laguntzaz eta ezagupenetan oinarritutako inferentzia oso errazak egiten ditu.
2. Testuaren osagai ez-linguistikoren baten esanahia antzematen du.

1.5. Hizkuntzaren erabilera ezagupenak erabiltzea

Behaketa eta hausnarketaren bidez, atzerriko hizkuntzaren erabileraren inguruan ikasitako oinarrizko ezagupenak era gidatuan aplikatzen ditu, ulermen arazoei irtenbidea emateko.

1. Landutako osagai gramatikalaren bat erabiltzen du.
2. Landutako oso oinarrizko hiztegia ahoskeragatik bereizten du.

2. DIMENTSIOA. IRAKURMENA

EBALUAZIO IRIZIPIDEAK ETA LORPEN ADIERAZLEAK

Hurrengo irizpideak sarritan erabiltzen diren gaiet buruzko idatzizko testu laburretan aplikatuko dira. Egitura errazak eta oso maiz erabiltzen den hiztegia duten testuak izango dira.

Esparrua	Testuak
Pertsona arteko harremanak	Gutunak, jarraibideak, gonbidapenak, oharpenak, oharrak, ordutegiak, errezetak, menuak, elkarrizketak...
Komunikabideak	Liburuxkak, publizitatea, berriak, elkarrizketak, web guneak, eguraldiari buruzko informazioa, horma-irudiak, tiketak, ekintza programak, katalogoak, aipamenak, informazio artikulua...
Akademikoa	Deskribapenak (pertsonek, objektuak, animaliak...), jarraibideak, dibulgaziozko testuak, azalpenak, grafikoak, testuliburuak, biografiak, haurrentzako entziklopediak, hiztegiak, web guneak.....
Literatura	Kantak, olerkiak, kontakizun laburrak, antzezpenak, ipuinak, alegiak, komikiak...

2.1. Zentzu orokorra ulertzea

Idatzizko testuetan zentzu orokorra ulertzea, komunikazio egoeran agertzen diren osagai linguistikoen (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoen laguntzaz.

1. Testuaren gaia antzematen du nabaria denean.
2. Testuaren ideia nagusia identifikatzen du era nabarian agertzen denean.
3. Testuaren sekuentzia antzematen du argia eta laburra denean.

2.2. Informazio zehatza aukeratzea

Idatzizko testuetan berriazko informazioa ulertzea, komunikazio egoeran agertzen diren osagai linguistikoen (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoen laguntzaz.

1. Testuko berriazko informazio gehiena antzematen du.
2. Oso sarritan erabiltzen diren hitz batzuk eta esamolderen bat antzematen ditu.

2.3. Xedea eta komunikazio-egoeraren elementuak antzematea

Idatzizko testuetan komunikazio egoeraren elementuak antzematea, komunikazio egoeran agertzen diren osagai linguistikoen (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoen laguntzaz.

1. Landutako genero gehienak bereizten ditu.
2. Erabilitako euskarri gehienak bereizten ditu.
3. Oso egoera ohikoetan, testuaren igorlea antzematen du.
4. Oso egoera ohikoetan, testuaren hartzailea antzematen du.

2.4. Edukia eta forma interpretatzea

Idatzizko testuetan edukia aurretiazko ezagupenetan oinarriturik interpretatzea, komunikazio egoeran agertzen diren osagai linguistikoen (hiztegia, esapideak...) eta ez-linguistikoen laguntzaz.

1. Testuaren osagai ez-linguistikoen esanahia antzematen du.
2. Testuinguruaren laguntzaz eta ezagupenetan oinarritutako inferentzia oso errazak egiten ditu.

2.5. Hizkuntzaren erabilera-ezagupenak erabiltzea

Behaketa eta hausnarketaren bidez, atzerriko hizkuntzaren erabileraren inguruan ikasitako oinarrizko ezagupenak era gidatuan aplikatzen ditu, ulermen arazoei irtenbidea emateko.

1. Landutako osagai gramatikalaren bat erabiltzen du.
2. Landutako oso oinarrizko hiztegia ortografiatik bereizten du.